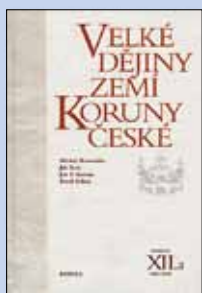
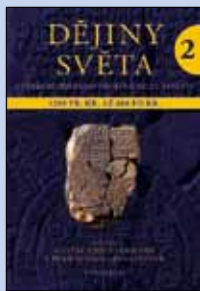

Letem knižním světem

Je to úžasný projekt – vydat šestidílné *Dějiny světa*, které „přinášejí nový pohled na celek světových dějin od jejich nám známých počátků až po současnou éru globalizovaného světa“. Německé nakladatelství WBG je vydalo v letech 2009–2010 a v českém překladu je velmi rychle začalo vydávat nakladatelství Vyšehrad. První díl zachytil dějiny světa od počátku do roku 1200 př. Kr. a *Dějiny světa 2* nám chtějí ozřejmit *Starověké světy a nové říše*, jak zní podtitul, tedy osmnáct set let lidských dějin, od roku 1200 př. Kr. až do roku 600 po Kr. Editoři Gustav Adolf Lehmann a Helwig Schmidt-Glintzer sjednotili styl několika odborníků na různá dějinná období, kteří do knihy napsali své zásadní příspěvky. Abych neinterpretovala toto velké období dějin, zahrnující především Asii a Evropu, chtěla bych tu ocitovat názvy jejich kapitol: *Vzestup a pád novoasyrské říše, Říše iránské, Starověký Izrael, Svět řeckých států do konce perských válek, Umění antické komedie a tragédie, Vrchol klasického řeckého umění, Krize peloponéské války*. To všechno je zastřešeno titulem *Starověké státy a kultury*. Další období má název *Helénistický svět* a tyto kapitoly: *Středomořský prostor a Přední Asie, Írán po Alexandrově tažení, Říše Ptolemaiovců, Přírodní věda a technika*. Třetí je *Antická oikumena* s kapitolami: *Imperium Romanum, Řím a židovské války, Říše Sasánovců a její sousedé, Náboženství a pozdní antika* (nejzajímavější je asi rozpad říše římské), a nakonec *Velké asijské říše a kulturní transfery*, kde jsou *Dějiny Indie, Čína do konce období Chan, Náboženství Hedvábné cesty, Čína v době po dynastii Chan*. A pak už jen stručný *Výhled do středověku*. Kniha obsahuje spoustu reprodukcí, což je obzvláště příjemné, seznam literatury, dobrý chronologický přehled, rejstřík jmen osob, mytologických postav a národů a rejstřík místních názvů, to všechno na 480 stranách. Sama za sebe bych chtěla říci, že je to důkladná historická práce, která se nedá číst nejednou jako příběh. Autoři sice vysvětlují příčiny i následky historických událostí, ale jsou v zajetí pojetí, že je nutné je zaznamenat jako sled faktů, nikoli lidských osudů. Když si kdokoli z nás bude chtít zjistit, jak to bylo třeba s Asyřany, židovskými válkami nebo existencí římské říše, může se tu dozvědět mnoho podrobností. A to byl asi hlavní úkol této knihy – přinést poznání, nikde není ani stín pochybností nebo různé výklady dějinných událostí. To je můj osobní, laický pohled a dojem; odborník nebo ten, kdo bude chtít vyplnit nějakou mezeru v historii, aby si objasnil, jak to doopravdy bylo, pak je to kniha pro něj, něco jako slovník o dějích, o nichž sice slyšel třeba ve škole, ale nic podstatného o nich neví. Kdybyste si tyhle *Dějiny světa* přečetli nebo je alespoň prolistovali, napadne vás zcela jistě, že základním fenoménem lidské historie a tedy i života je boj, války a změny říší, států jako výraz touhy po moci, která s těmi boji souvisí. Boj je tedy to základní, co žene lidstvo kupředu? Je člověk jejich obětí nebo má také vliv na to, jaký průběh bude mít historie, lépe řečeno malý úsek, který může ovlivnit? A také nás asi napadne, jaký smysl historie má? *Dějiny světa* nás tedy inspiroují k otázkám. Musí se všechno zničit, aby se mohlo znovu stavět?

Pánové, kteří se zabývají historií, a sice **Michael Borovička, Jiří Kaše, Jan P. Kučera a Pavel Bělina**, museli s potěšením psát o dějinách druhé poloviny 19. století v Čechách, protože to byla idylická doba. Tedy ne že by byla bez problémů a konfliktů, ale je pravda, že v těch letech proběhla jen jedna válka, a ta trvala pár dní, myslím bitvu u Hradce Králové v roce 1866. Lidé, a zvláště Češi, kteří se k podnikání dostávali postupně a těžko (Němci to měli mnohem snazší), se nejednou drali vzhůru, v průmyslu i v touze dostat se mezi kulturní národy v Evropě. A měli úžasný elán a vlastenecké ideály, a že se všechno začalo dařit, o tom svědčilo i to, že si postavili Národní divadlo. V kultuře doháněli Evropu, zakládali časopisy a deníky, začali vydávat knihy české i cizí v překladech. Dokonce v roce 1864, kdy se slavilo 300 let od narození Williama Shakespeara, vytvořili velkolepý průvod všech shakespeareovských postav, které na jevišti obcházely Mistrovu bustu v kostýmech, které pro ně navrhnul významný český malíř Karel Purkyně. Když dnes člověk sleduje časopisy, které o všech těch událostech přinášely informace a reportáže i s výborným obrazovým doprovodem, tak tehdejší čtenářům musí závidět. Hnali se do tvůrčího dění s takovou radostí a pocitem, že všechno jde, když se

chce. A jak si uměli dělat ze sebe legraci, o tom svědčí spousta karikatur, které do svazku *Velkých dějin zemí Koruny české XII. a (1860–1890)* jeho autoři dali (vydala Paseka). Na osmi stech stránkách uložili nejen soubor faktů a jejich chronologii, ale i jejich vzájemné souvislosti, aby tak zachytili také atmosféru té doby. Hospodářské úspěchy mohli zaznamenat na světových výstavách, i když zároveň Rakousko-Uhersko prodělávalo v sedmdesátých letech 19. století hospodářskou stagnaci, ale brzy na to nově oživení. Je důležité, že v tomto období se dostávaly i ženy ke vzdělání, například Eliška Krásnohorská prosadila první dívčí gymnázium Minerva, zakládaly se ženské spolky, vydávaly se ženské časopisy. Velký zádrhel byl v té době ovšem problém česko-německých vztahů. Oficiálně platilo tvrzení, že Němci jsou nositeli kultury, a do jisté míry to byla pravda, ale Češi je rychle doháněli. Autoři píšou, že je to jen intelektuální pohádka, že by si obě etnika předávala podněty; Češi a Němci tu podle nich žili vedle sebe, ne spolu. Autoři se věnují také technice, cestování, samosprávě a hospodářství, vydávání slovníků, nejdříve Riegrova, později Ottova. A zvláště otázkám architektury, sochařství, malířství, hudby. V každém případě to byla doba vzestupu národa, a proto ty kapitoly můžeme číst s takovou potěchou!

Kniha **Ivy Málkové František Hrubín** s podtitulem *Z archivních fondů* (vydal Host) je spíše monografie než biografie, protože Hrubínův život, to jsou v té knize jen nutné kulisy k jeho dílu. To autorka sleduje velmi podrobně s okolnostmi, za jakých vznikalo, a především s kritikou reflexí, většinou velmi pochvalnou. Patřil ke generaci nejmladších básníků, o nichž psal F. X. Šalda, a nebyť toho, že na 2. sjezdu Syndikátu spisovatelů v roce 1956 pronesl metaforu, jako by česká literatura byla jako labuť zamrzlá v ledu (byl to příměr z Mallarméa), nebyl by dostal od komunistických vládců takovou studenou sprchu, že to o rok později skoro odvolal (tak to veřejnost i literární kritika charakterizovala), a prožil by zřejmě celkem poklidný život. I když vlastně nevíme, jestli byl v KSČ nebo ne (a Iva Málková to také přesně neví), ačkoliv prý existuje dokument z podzimu 1968 o tom, že po srpnu legitimaci KSČ vrátil, rozhodně se v politice nevyžíval. Byl s Jaroslavem Seifertem první, kdo požadovali, aby věznění spisovatelé byli propuštěni (především Jiří Kolář a katoličtí básníci) a aby byla zrušena cenzura. Když na rozdíl od Seiferta Hrubín po roce couvl, nemohla mu to společnost odpustit, nazývala ho v dopisech velezrádcem. Přitom Hrubínovo básnické dílo je úžasné, a nejen to, i jeho dílo překladatelské a dramatické: platí to o *Srpnové neděli* a *Křišťálové noci*, z nichž především ta první zapůsobila na diváky až uhrančivě. A jeho méně známá hra *Oldřich a Božena aneb Krvavé špičnutí* se hrála v roce 1970 a diváci ji pochopili málem jako živou aktualitu. To všechno autorka popisuje velmi podrobně, protože se Hrubínovi věnuje celoživotně. A to je možná také důvod, že si v monografii o Františku Hrubínovi nepoložila žádnou otázku.

V knize o velmi dobrém spisovateli Jiřím Muchovi, která má název *Spočenský agent Jiří Mucha* s dlouhým podtitulem *Láska a žal za železnou oponou – intriky, sex, špióni* (vydal Prostor), jsou dva paradoxy. První je ten, že knihu napsal anglický autor **Charles Laurence**, který neumí ani slovo česky, jak sám přiznává, a druhý, že je to kniha o udavačství jako základu komunistického systému v Československu. Státní bezpečnost jako by vládla nad světem a nad každým člověkem. Jiřího Muchu prý dostala do vězení, i když se nabízí přirozená jiná varianta – v 50. letech byli zavíraní všichni, kdo ve druhé světové válce byli na Západě. Jiří Mucha bojoval v té době na mnoha frontách. Autor tvrdí (sto svazků na Jiřího Muchu prý bylo skartováno), že autor přitahoval svým šarmem houfy milenek, které měl využít jen pro zprávy, které od nich dostával a které pak předával estébákům. My, co jsme tu dobu prožili, samozřejmě víme, že jsme žili jako v pavučině strachu, ale zdráhám se uvěřit, že by Jiří Mucha byl takový darebák. Znála jsem ho osobně, byla jsem v jeho domě na Hradčanském náměstí, který patřil katolické církvi a kde byly obrovské sbírky, od obrazů a reklamních plakátů jeho otce Alfonse Muchy až po moderní obrazy. Nikdy se tím bohatstvím nevychloubal, bylo to jeho přirozené prostředí. Laurence se ovšem soustřeďuje na špiónáž, jako by právě ta určovala charakter doby. Dojemné jsou jeho (tedy autorovy) rozhovory s Muchovou ženou Geral-